

Eco School Guideline

แนวทางการ
การดำเนินงาน
โรงเรียนวิโคสกุล

Eco School Guideline

แนวทาง
การดำเนินงาน
โรงเรียนวีโศสกุล

Eco - School Guideline

แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคูล

สงวนลิขสิทธิ์ โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ห้ามทำการลอกเลียน ทำซ้ำ หรือดัดแปลงเพื่อจัดจำหน่ายโดยมิได้รับอนุญาต
แต่สามารถทำซ้ำเพื่อเป็นวิทยาทาน โดยการขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

ที่ปรึกษา

นายสุรชัย อจลบุญ

นายวรพล จันทร์งาม

นางภาวินี ณ สายบุรี

บรรณาธิการบริหาร

นายจักรชัย ชุ่มจิตต์

บรรณาธิการที่ปรึกษา

นายवलกต ศรัวิจิตรกมล

บรรณาธิการ

นางสาวนุชนารถ ไทรสุวรรณสาร

กองบรรณาธิการ

นางสาวจุฑา ทีฟ้า // นางวรรณางค์ พรรณาไพโร // นางสาวนัตตานันท์ วงษ์อินทร์

นายศิริณย์ จันทร์นา // นายสรารุร ชาวพุฒิ // นางสาวเพ็ญลัดดา ดวนจันทร์

นายเอกรัฐ ริมาชัย // นายกัณฑ์ธีร์พัฒน์ อยู่แก้ว // นางสาวโชติกา ตงศิริ

นางสาวอรอุมา สงวนชีพ // นางสาววรรณรัตน์ แสงสุวรรณ

นางสาวธัญญารัตน์ รัตนถาวร // นายกมลสุวรรณ ประวัชตะนะ

นายณัฐพงศ์ วันตระกูล

โรงเรียนอัสสัมชัญ
คืออะไร

นิยาม

โรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School) คือ

โรงเรียนที่มีการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach)

เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

และการพัฒนาของท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ

อันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติจริง

และพร้อมที่จะเข้าไปมีบทบาทในการป้องกัน ฟื้นฟู รักษา

และใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

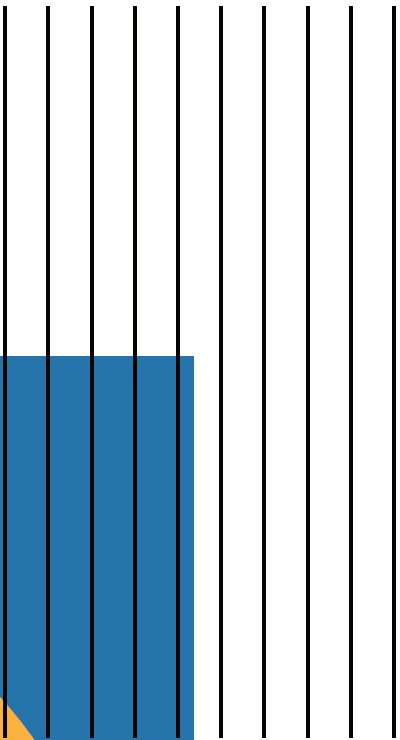
โรงเรียนอีโคสคูล (Eco-School)

หรือ โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม **มีจุดเริ่มต้นมาจากการรวบรวมประสบการณ์การทำงานของบุคลากรหลักจากศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาระดับจังหวัด ที่ต้องการจะเห็นการพัฒนากระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) ในโรงเรียน ที่ตอบสนองเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างกลมกลืนไปกับวิถีการเรียนรู้ต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชนและสังคมภายนอกและที่สำคัญ ต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับโรงเรียน**

เป้าหมายของ โรงเรียนวิโคสคู

เป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนวิโคสคู คือ การพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็น
“พลเมือง” ที่ใช้ชีวิตอย่าง “พอเพียง” เพื่อสังคม
และสิ่งแวดล้อมที่ “ยั่งยืน”

การดำเนินงาน
ของโรงเรียน
อโศกคุ
บุ

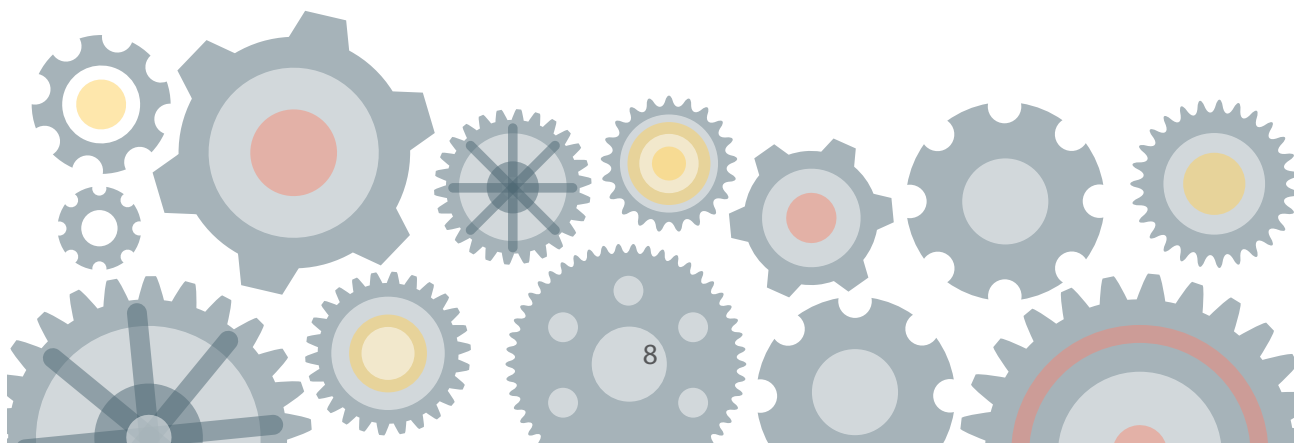
การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโรงเรียนวิโคสคู

จะใช้หลัก **การจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach)**

เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็น**พันธกิจหลัก 4 ด้าน**

ที่เปรียบเสมือน “ฟันเฟือง” ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู

01 นโยบาย
ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและ
โครงสร้างการบริหาร
จัดการ

04
การมีส่วนร่วม
และเครือข่ายด้าน
สิ่งแวดล้อมศึกษา

02 การจัด
กระบวนการ
เรียนรู้

03 การจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียน

พันธกิจที่ 1

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา
และโครงสร้างการบริหารจัดการ

โรงเรียนวีโคสคู ต้องกำหนดนโยบาย ทัศนคติ และ โครงสร้าง การบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ “ชัดเจน” และ “เื้อว” ต่อการนำนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติภายในโรงเรียนและชุมชน **นโยบายที่ชัดเจน** เปรียบเสมือนเข็มทิศ ที่จะช่วยให้ทุกฝ่ายในโรงเรียน สามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

พันธกิจนี้คือ **กุญแจดอกแรกสู่ความสำเร็จ** ของโรงเรียนวีโคสคู เพราะเป็นพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง

พันธกิจที่ 2

การจัดกระบวนการเรียนรู้

โรงเรียนวิถีโคสคู ต้องให้ความสำคัญกับ
การจัดกระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาที่หลากหลาย
เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประเด็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของท้องถิ่น รวมถึงการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน
ในการจัดการเรียนรู้โดยควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง ...

การเรียนรู้ **เกี่ยวกับ** สิ่งแวดล้อม
การเรียนรู้ **ใน** สิ่งแวดล้อม และ
การเรียนรู้ **เพื่อ** สิ่งแวดล้อม

Learning
ABOUT - IN - FOR
Environment

พันธกิจที่ 3

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

โรงเรียนวิโคสคู ต้องมีการ
จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ภายในโรงเรียน ที่เอื้อให้นักเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียน
เกิดการเรียนรู้ ฝึกฝนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ส่งผล
หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งโรงเรียนสามารถนำ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มาประยุกต์ใช้กับพันธกิจนี้ได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

พันธกิจนี้ จะให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ การอนุรักษ์ดิน - น้ำ - พลังงาน - ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การลดการใช้สารเคมี การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการพื้นที่สีเขียว รวมถึงการจัดซื้อ - จัดจ้าง และการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ทั้งนี้ เป้าหมายหลักเพื่อให้โรงเรียนเป็น “แบบอย่าง” หรือ “สังคมจำลอง” สำหรับนักเรียนครูและบุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วม และฝึกปฏิบัติ ให้เป็นวิถีชีวิตประจำวัน

พันธกิจที่ 4

การมีส่วนร่วมและเครือข่าย
ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

โรงเรียนวิโคสคู ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามา **มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน** รวมถึงการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจของโรงเรียนวิโคสคู

พันธกิจนี้ถือเป็น **กลไกสำคัญ** ที่ช่วยผลักดันและขับเคลื่อนโรงเรียนวิโคสคูให้บรรลุผลสำเร็จ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยโรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ระดับ ทั้งภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

โรงเรียนอัสสัมชัญ
มีกี่ระดับ

โรงเรียนวิโคสคู

แบ่งระดับการดำเนินงาน

ออกเป็น **3** ระดับ

โดยทุกโรงเรียนจำเป็นต้องเริ่มที่
ระดับต้น เพื่อสร้างฐานความเข้าใจ
และเตรียมความพร้อมสำหรับการ
พัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ตามพันธกิจ 4 ด้าน

1

ระดับต้น
(Beginner)

2

ระดับกลาง
(Intermediate)

3

ระดับสูง
(Advance)

ระดับต้น Beginner

เปิดรับสมัครโรงเรียน ที่สนใจทุกสังกัด

ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษา
ตอนปลายหรือเทียบเท่า ที่มีความสนใจและดำเนินงาน
ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับโรงเรียนและชุมชน
ตลอดจนการพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมือง
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

เงื่อนไขการดำเนินงาน

คุณสมบัติเฉพาะ
ของโรงเรียนที่สมัคร

ไม่มี

ข้อกำหนดการสมัคร

ทำแบบประเมินตนเอง ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

เข้ารับการฝึกอบรมฯ
ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

ไม่มี

ข้อกำหนดการดำเนินงาน

ดำเนินงานครบถ้วนทั้ง 4 พันธกิจตามที่กำหนด
ส่งรายงานผลการดำเนินงาน (สำหรับระดับต้น)
ตามแบบฟอร์มที่กำหนด
ทำแบบประเมินตนเองหลังการดำเนินงาน

สถานะของการเป็นโรงเรียน
วีโคสคูล (ระดับต้น)

3 ปี (เริ่มนับจากปีที่ได้รับเกียรติบัตร)

ระดับกลาง Intermediate

รับสมัครจากโรงเรียน อีโคสคูลระดับต้น

ที่สนใจพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล
ยกระดับทุก ๆ พันธกิจให้มีความเข้มข้นขึ้น โดย
ให้ความสำคัญกับพันธกิจที่ 2
การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก โดยเน้น
“กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา” ตามแนวทาง
การจัดกระบวนการเรียนรู้บันได 7 ขั้น
โดยโรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร
เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2
ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่จัดขึ้นโดย
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เงื่อนไขการดำเนินงาน

คุณสมบัติเฉพาะ
ของโรงเรียนที่สมัคร

เป็นโรงเรียนวิโคสคูระดับต้น
และเกียรติบัตรยังไม่หมดอายุ

ข้อกำหนดการสมัคร

ทำแบบประเมินตนเอง ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

เข้ารับการฝึกอบรมฯ
ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบเข้ารับการ
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษาและ
แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้บันได 7 ขั้น (7 Steps)

ข้อกำหนดการดำเนินงาน

ดำเนินงานครบถ้วนทั้ง 4 พันธกิจตามที่กำหนด
ส่งรายงานผลการดำเนินงาน (สำหรับระดับกลาง)
ตามแบบฟอร์มที่กำหนด
ทำแบบประเมินตนเองหลังการดำเนินงาน

สถานะของการเป็นโรงเรียน
วิโคสคู (ระดับกลาง)

3 ปี (เริ่มนับจากปีที่ได้รับเกียรติบัตร)

ระดับสูง Advance

รับสมัครจากโรงเรียน วิโคสคูระดับกลาง

ที่มีความพร้อมและสนใจพัฒนาด้วยผลงานโรงเรียนวิโคสคู เพื่อก้าวสู่ระดับสูง (Advance) โดยโรงเรียนจะต้องดำเนินการ ทั้ง 4 พันธกิจ อย่างเป็นรูปธรรม และโรงเรียนจะต้องมี รายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อย่างน้อย 1 ชั้นเรียน และดำเนินการสอนตลอดปีการศึกษา

โรงเรียนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรเพื่อการดำเนินงานผ่านการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ

- สิ่งแวดล้อมศึกษา
- การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิโคสคู (รายวิชาเพิ่มเติม)

และจะมีการ ลงพื้นที่เพื่อนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน และให้คำแนะนำโดยคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย คณาภิเทศหรือ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่ได้รับการ แต่งตั้งโดยกรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2

เงื่อนไขการดำเนินงาน

คุณสมบัติเฉพาะ
ของโรงเรียนที่สมัคร

เป็นโรงเรียนวิโคสคูระดับกลาง
และเกียรติบัตรยังไม่หมดอายุ

ข้อกำหนดการสมัคร

ทำแบบประเมินตนเอง ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ
ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบเข้ารับการ
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมศึกษาและ
การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนวิโคสคู (รายวิชาเพิ่มเติม)
ตามกระบวนการเรียนรู้บันได 7 ชั้น

ข้อกำหนดการดำเนินงาน

ดำเนินงานครบถ้วนทั้ง 4 พันธกิจ
ส่งรายงานผลการดำเนินงาน (สำหรับระดับสูง)
ตามแบบฟอร์มที่กำหนด
ทำแบบประเมินตนเองหลังการดำเนินงาน

สถานะของการเป็นโรงเรียน
วิโคสคู (ระดับสูง)

ไม่มีกำหนดระยะเวลา

การดำเนินงาน
ตามพันธกิจ
4 ด้าน

“
เริ่มต้นง่าย ๆ
ด้วยเคล็ดลับดังนี้”

1 นโยบายและโครงสร้าง การบริหารโรงเรียน

ระดับต้น (Beginner)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกซึ่งรวมถึงชุมชนโดยรอบโรงเรียน
กำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและยึดถือร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน

ระดับกลาง (Intermediate)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกซึ่งรวมถึงชุมชนโดยรอบโรงเรียน
กำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและยึดถือร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน
ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดของสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคูประสบความสำเร็จและถ่ายทอดลงสู่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แต่งตั้งคณะทำงาน/ คณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนวิโคสคู พร้อมกำหนดบทบาท ภาระหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

ระดับสูง (Advance)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกซึ่งรวมถึงชุมชนโดยรอบโรงเรียน
กำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาในวิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ธรรมนูญโรงเรียนที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและยึดถือร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน
ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจแนวคิดของสิ่งแวดล้อมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคูประสบความสำเร็จและถ่ายทอดลงสู่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แต่งตั้งคณะทำงาน/ คณะกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนวิโคสคู ซึ่งประกอบด้วยบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง พร้อมกำหนดบทบาท ภาระหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
กำหนดโครงสร้างและแผนพัฒนาโรงเรียนวิโคสคู

2 การจัด กระบวนการเรียนรู้

มีกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น อย่างน้อย 1 ภาคเรียน

มีกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ตามหลัก Community Based Learning อย่างน้อย 1 ชั้นเรียน ตลอดปีการศึกษา

มีหลักสูตรท้องถิ่น/ หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ตามหลัก Community Based Learning ที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ แนวคิด โครงสร้างเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมิน อย่างน้อย 1 ชั้นเรียน ตลอดปีการศึกษา

ใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาตามบันได 7 ขั้น (7 Steps) ของโครงการโรงเรียนวิโคสคู ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาตามบันได 7 ขั้น (7 Steps) ของโครงการโรงเรียนวิโคสคู ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน โดยใช้หลัก Problem Based Learning ที่นำไปสู่การลงมือป้องกัน/ แก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ตามความเหมาะสมของผู้เรียน)

จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน โดยใช้หลัก Problem Based Learning ที่นำไปสู่การลงมือป้องกัน/ แก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ตามความเหมาะสมของผู้เรียน)

จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน โดยใช้หลัก Problem Based Learning ที่นำไปสู่การลงมือป้องกัน/ แก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อม (ตามความเหมาะสมของผู้เรียน)

3 การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน

มีกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างน้อย 3 ประเด็น
เช่น
การจัดการพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน การจัดการขยะ/ของเสีย การจัดการน้ำใช้/น้ำทิ้ง การจัดการด้านพลังงาน การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

มีกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างน้อย 4 ประเด็น

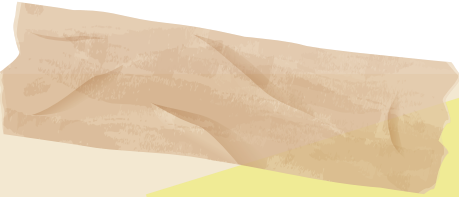
มีกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อย่างน้อย 5 ประเด็น

4 การมีส่วนร่วม และเครือข่าย สิ่งแวดล้อมศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
เปิดโอกาสหรือสร้างช่องทางมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างน้อย ร้อยละ 30 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
จัดกิจกรรมหรือสร้างกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน อย่างน้อย 1 ห้องเรียน ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการ ดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2 และ 3

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
เปิดโอกาสหรือสร้างช่องทางมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างน้อย ร้อยละ 50 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
จัดกิจกรรมหรือสร้างกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน อย่างน้อย 1 ชั้นเรียน ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการ ดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2 และ 3

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
เปิดโอกาสหรือสร้างช่องทางมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างน้อย ร้อยละ 80 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
จัดกิจกรรมหรือสร้างกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน อย่างน้อย 1 ช่วงชั้น ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการ ดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2 และ 3
ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู
มีการขยายเครือข่ายโรงเรียนวิโคสคูสู่โรงเรียนใกล้เคียง

Tips แนวทางการดำเนินงาน

พันธกิจที่ 1 นโยบายและโครงสร้าง การบริหารโรงเรียน

ทำความเข้าใจ กับผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา (รวมถึงครูและบุคลากร) ถึงแนวคิด/ หลักการ และประโยชน์ที่นักเรียนและโรงเรียนจะได้รับจากการเป็นโรงเรียนวิถีโคสคู

กำหนดนโยบาย/ วัตถุประสงค์/ อัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมหรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นเสมือน “เครื่องยืนยัน” ความยั่งยืนของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีโคสคู

โรงเรียนอาจใช้วิธีการ ...

ผนวกนโยบายโรงเรียนวิถีโคสคูร่วมกับนโยบายเดิมที่โรงเรียนมีอยู่หรือกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อสื่อให้เห็นถึงความ เป็น “โรงเรียนวิถีโคสคู”

ให้ความสำคัญกับการ “ต่อยอด” งานเดิม ไม่ใช่การ “ทำใหม่”

โรงเรียนต้อง “สื่อสาร” นโยบาย วัตถุประสงค์/ อัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนรับรู้และเข้าใจอย่างทั่วถึงว่า

โรงเรียนของเรา
คือโรงเรียนวิถีโคสคู

ตัวอย่างวิธีการสื่อสาร

- จัดทำป้ายนิเทศติดบริเวณที่ทุกคนสามารถมองเห็น เช่น บริเวณเสาธง/ ทางเข้าโรงเรียน
- ขึ้น Pop-up ในเว็บไซต์ หรือ Facebook ของโรงเรียน
- การประกาศเสียงตามสาย
- ทำสปอตหรือเพลงมาร์ช เปิดในทุกพักกลางวัน เป็นต้น

ครูทุกคน

ควรมีความรู้ ความเข้าใจ
กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา
หรือ Environmental Education

Tips
แนวทางการดำเนินงาน

พันธกิจที่ 2
การจัดกระบวนการเรียนรู้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักการ “สิ่งแวดล้อมศึกษา”

ครูต้องจัดการเรียนรู้ “เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม” (ABOUT) เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เด็ก ๆ ได้รู้และเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม - ระบบนิเวศ) การใช้ประโยชน์ (ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม) ผลกระทบและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น (หรือกำลังจะเกิดขึ้น) กับชุมชนของตน

ครูต้องจัดการเรียนรู้ “ในสิ่งแวดล้อม” (IN) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้จาก ของจริง และ ประสบการณ์ตรง การที่เด็ก ๆ ได้เข้าไปเรียนรู้ในพื้นที่ธรรมชาติ ในท้องถิ่น และชุมชนของตน จะช่วยให้เด็ก ๆ เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนของตนมากยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้เรื่องราวความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน เกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่น และชุมชนของตนมากขึ้น

ครูต้องจัดการเรียนรู้ “เพื่อสิ่งแวดล้อม” (FOR) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนในฐานะที่เขาเป็นทั้ง ผู้ใช้ประโยชน์ ผู้มีส่วนทำลาย และเป็นผู้มีส่วนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

แหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนวิถีโคสคู ในโรงเรียน/ ชุมชน

ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และแหล่งเรียนรู้นั้นจะต้องไม่ฝืนบริบทหรือวัฒนธรรมชาติของโรงเรียน เป็นพื้นที่ที่มีประโยชน์และเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถรองรับผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

แหล่งเรียนรู้ที่ดีจะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ภายในแหล่งเรียนรู้อาจทำจากวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และประหยัดงบประมาณ

แหล่งเรียนรู้ควร เชื่อมโยงเรื่องราว วิถีชีวิต และประสบการณ์จริงของท้องถิ่น และควรสอดคล้องกับความต้องการ/ ความคาดหวังของโรงเรียนและชุมชน

ครูควรเน้น การเรียนรู้จาก ของจริง และ ประสบการณ์ตรง ซึ่งการพาเด็กออกไปสำรวจชุมชน เด็ก ๆ จะสนุก ตื่นเต้น และจะมีคำถามเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งหน้าที่สำคัญของครูก็เพียงแค่ “ชี้แนะ” และ “กระตุ้น” ให้เกิดการเรียนรู้

สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ครูจะต้องคำนึงถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามจิตวิทยาการเรียนรู้และเหมาะสมตามวัยของผู้เรียน โดยเน้นทั้ง **Head – Heart – Hand**

สำหรับเด็กอนุบาล

- เน้นกิจกรรมที่ใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งแวดล้อม (Sensory Awareness) เช่น กลิ่นหอมหรือสีสันทันในธรรมชาติ การใช้สัมผัส การฟังเสียงธรรมชาติ การลองชิม เป็นต้น
- กิจกรรมที่เน้นให้เด็กสนุก เกิดความรู้สึกรอบ ซาบซึ้ง ประทับใจในความงดงาม และความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ
- เริ่มให้เด็กรับรู้ถึงพฤติกรรมง่าย ๆ ที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมที่เขาควรจะทำ เช่น กิ่งขยะให้เป็นที่ ปิดน้ำให้สนิททุกครั้งหลังใช้งาน เป็นต้น
- เนื้อหาไม่ควรยาวเกินไป

สำหรับเด็กประถม

- เน้นเนื้อหา/ ข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น
- จัดกิจกรรมที่เน้นด้านความรู้และพัฒนาเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม
- เริ่มส่งเสริมให้เด็กรับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเขา

สำหรับเด็กมัธยมต้น

- จัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดเชิงสร้างสรรค์
- เน้นการพัฒนาเจตคติ และรู้ถึงบทบาทของตนที่เป็นทั้ง “ผู้ก่อ” และ “ผู้แก้ไข” ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมให้เด็กลงมือแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมง่าย ๆ ตามศักยภาพของเขา

สำหรับเด็กมัธยมปลาย

- จัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดเชิงสร้างสรรค์
- เน้นให้เด็กรู้ถึงบทบาทของตนในฐานะ “พลเมือง” ที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมให้เด็กลงมือแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมตามศักยภาพของเขา

ควรมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียนที่เป็นรูปธรรม (สามารถมองเห็นหรือ
จับต้องได้จริง) อย่างน้อย 3 ประเด็น เช่น

- มีถังขยะแยกประเภท
- เลิกใช้โฟม/ ถุงพลาสติก
- การออกแบบอาคารที่ประหยัดพลังงาน
- ร้านค้าทั้งในและนอกโรงเรียนขายสินค้าที่ดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- รั้วโรงเรียนและบริเวณโรงเรียนปลูกพืชสมุนไพรท้องถิ่น
- มีกิจกรรมรณรงค์ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ที่หลากหลาย
- มีการทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพจากเศษอาหาร/ ขยะย่อยสลายได้
- ใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สามารถ “เริ่มต้น” ได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น

- การกำหนดให้เป็นนโยบายร่วมกัน
- ใช้โอกาสเริ่มต้นจากวันสำคัญต่าง ๆ
เช่น วันปีใหม่ วันสิ่งแวดล้อมโลก วันสิ่งแวดล้อมไทย
 เป็นต้น และพยายามทำให้ต่อเนื่องเป็นประจำ
- ร่วมมือกับหน่วยงานที่พร้อมให้การสนับสนุน
กิจกรรมผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น
โครงการโรงเรียนปลอดขยะ
โครงการมหิงสาสายสืบ
ห้องเรียนประหยัดพลังงาน
สวนผักคนเมือง, Green Ranger เป็นต้น

Tips
แนวทางการดำเนินงาน
พันธกิจที่ 3
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเกิดขึ้น
จากการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา
พัฒนาผู้เรียนทั้ง Head-Heart-Hand
และที่สำคัญ “ถ้าทำแล้วสนุก...
ทุกอย่างก็จะเป็นไปโดยอัตโนมัติ”

ควรมีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
และเชื่อถือได้ ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม
เพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูล สำหรับการประเมิน
ความสำเร็จและความก้าวหน้าของโครงการ
รวมถึงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน
พัฒนาโครงการต่อไป

“เปิดโอกาส” ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุก ๆ ระดับ (ทั้งบุคลากร ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และตัวแทนนักเรียน) มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของการวางแผนและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (ทั้งการกำหนดเป้าหมาย ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมภาคภูมิใจ)

Tips
แนวทางการดำเนินงาน
พันธกิจที่ 4
การมีส่วนร่วมและ
เครือข่าย

การแบ่งความรับผิดชอบของนักเรียน

ในการดูแลสิ่งแวดล้อมแต่ละด้าน โดยอาจแบ่งความรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมตามสีหรือเขตพื้นที่รับผิดชอบตามระดับชั้น เป็นต้น

ตัวอย่าง: แบ่งความรับผิดชอบตามสี (กีฬา)

พื้นที่ดูแลหรือ
ประเด็นรับผิดชอบ

- สีม่วง การจัดการขยะในโรงเรียน
- สีเหลือง พื้นที่สีเขียวในโรงเรียน
- สีฟ้า การจัดการ/ การประหยัดน้ำ

มี “ช่องทาง” หรือ “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รับฟังคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนางานโรงเรียนวิถีโคศกูล เช่น

- ห้อง KM ที่รวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนที่ครูสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้
- การจัดการเรียนการสอนแบบ Team Teaching
- นิทรรศการแสดงผลงาน
- การนิเทศกันเอง

โรงเรียนต้อง “สื่อสาร” กิจกรรมต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการสื่อสารสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

- การปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่าง หรือห้องเรียนตัวอย่าง
- การ PR ผ่านช่องต่าง ๆ ได้แก่ ป้ายนิเทศ เว็บไซต์หรือ Facebook ของโรงเรียน เสียงตามสาย
- กิจกรรมการประกวด/ เชิดชู
- การติดสติ๊กเกอร์ณรงค์ เป็นต้น

เป็นโรงเรียน
อีโคสคูลแล้ว
ได้อย่างไร

โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อม

- สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (และชุมชน) ดีขึ้น
- ชุมชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
- โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้เป็น “สังคมจำลอง” และเป็น “พื้นที่เรียนรู้” ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- โรงเรียนมีชื่อเสียง ได้รับการยอมรับจากชุมชน และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับโรงเรียนอื่น ๆ
- โรงเรียนได้รับโอกาสและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงาน หรือองค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม/ การจัดการกระบวนการเรียนรู้

ครู

ได้รับการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างนักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็น “พลเมือง” ที่มีชีวิต “พอเพียง” เพื่อมุ่งสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ “ยั่งยืน”

ได้แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ได้ประสบการณ์การสอนนอกห้องเรียนและแนวทางการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

ครู

และ **ผู้บริหารโรงเรียน**

สามารถนำผลงานไปใช้ประกอบการประเมิน
วิทยฐานะได้

นักเรียน

- ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กล่าวพูด กล่าวแสดงความคิดเห็น และนำเสนอความคิดได้อย่างมีเหตุผล
- สามารถคิดวิเคราะห์ได้ดีขึ้น
- มีความตระหนัก รับผิดชอบ และดูแลสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนและชุมชน
- รู้จักชุมชนของตนและเข้าใจประเด็นสิ่งแวดล้อมของชุมชนมากยิ่งขึ้น
- เติบโตขึ้นเป็น “พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม”
- มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด

คุณลักษณะ
สำคัญ
ของโรงเรียน
อีโคสคูล

มีการบริหารจัดการ โรงเรียนทั้งระบบ

อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับนโยบาย
หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

มีการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยใช้ “กระบวนการ
สิ่งแวดล้อมศึกษา” เป็นเครื่องมือ
ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้อง
กับบริบทของชุมชนและประเทศเพื่อพัฒนา
ทักษะการเรียนรู้ตามศตวรรษที่ 21

มีการบูรณาการ

ประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นสู่หลักสูตร
การเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียน โดยเชื่อมโยงให้เห็นถึงความ
สัมพันธ์ของประเด็นสิ่งแวดล้อมใน
ระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และ
ระดับโลก

เน้นกระบวนการ มีส่วนร่วมจากทุกคน ทั้งโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น

โดยกระบวนการทำงานจะต้องให้ความสำคัญ
กับการมีส่วนร่วมทั้งจากผู้บริหาร
โรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน
และผู้แทนชุมชน โดยร่วมกันคิดค้นแนวทาง
วิธีการจัดการ ป้องกัน และแก้ไขปัญห
สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนชุมชน

ช่วยเสริมพลังการ ทำงานตามภารกิจ ของโรงเรียนที่มีอยู่เดิม

ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระให้แก่โรงเรียน

ECO
SCHOOL

คุณลักษณะของ
พลเมือง
เพื่อสิ่งแวดล้อม
(Environmental Citizen)

เป้าหมายสูงสุด

ของโรงเรียนวีโคสคูล คือ

พัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ
ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการจัดการโรงเรียนทั้งระบบ
(Whole School Approach) และน้อมนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง มาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน
เพื่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้นในท้องถิ่นและสังคม

พลเมืองเพื่อสิ่งแวดล้อม

11 ประการ

1. รู้จักและเข้าใจชุมชนอย่างต่องแท้
2. ติดตามข่าวสาร สภาพและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และ สังคม
อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. สามารถคาดการณ์ถึงแนวโน้มสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้
4. รู้ถึงแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและบริบทท้องถิ่น
5. มีจิตสำนึกรักประเทศชาติบ้านเกิด
6. กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมบนพื้นฐาน
หลักการประชาธิปไตย
7. ไม่เพิกเฉยต่อความยุติธรรมในสังคม
8. มีวินัยและเคารพกฎกติกาของสังคม
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและสังคมเมื่อมีโอกาส
10. มีพฤติกรรมและใช้ชีวิตประจำวันอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
11. มีความเป็นผู้นำในงานหรือกิจกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒๕
ขั้นตอน
สู่การเป็น
โรงเรียนวิถีโคสคูล

ปฏิทินการรับสมัครเข้าร่วมและดำเนินโครงการโรงเรียนอีโคสคูล ระดับต้น

พฤษภาคม	ประชาสัมพันธ์โครงการ
มิถุนายน - สิงหาคม	เปิดรับสมัครผ่านระบบออนไลน์
ตุลาคม	ประกาศรายชื่อโรงเรียนที่ผ่านการพิจารณา
พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์	โรงเรียนดำเนินการ
มีนาคม	โรงเรียนส่งรายงานสรุปผลการดำเนินงาน (ตามแบบฟอร์มที่กำหนด) และทำแบบประเมินผลการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์
เมษายน	ประกาศผลการพิจารณา โรงเรียนอีโคสคูล (ระดับต้น) ประจำปี

ระบบออนไลน์ สามารถเข้าได้ที่เว็บไซต์
www.ecoschool.deqp.go.th

การพัฒนาโรงเรียนวิโคสคูต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโรงเรียนวิโคสคูให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เตรียมทีมงานที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินงาน และที่ขาดไม่ได้คือการสำรวจเพิ่มเติมที่โรงเรียนมีหรือดำเนินการอยู่แล้ว โดยใช้แบบประเมินตนเองตามพันธกิจทั้ง 4 ด้านเป็นกรอบในการประเมินความพร้อมของโรงเรียน

เตรียมความพร้อม

การตัดสินใจว่าโรงเรียนต้องการพัฒนาเป็นโรงเรียนวิโคสคูหรือไม่นั้น ควรเกิดจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้แทนชุมชน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมโดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู ข้อดีและประโยชน์ที่จะได้รับให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รับรู้ จึงเป็นกลไกสำคัญในการตัดสินใจที่จะเริ่มต้นทำงานที่นำไปสู่การยอมรับ และความร่วมมือที่ดีต่อไป

ขั้นตอนนี้สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่จะยุ่งยากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถสื่อสารกับทุกฝ่ายได้ง่ายและทั่วถึง จึงจำเป็นที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ต้องดำเนินการในขั้นตอนนี้หลายครั้ง โดยในครั้งแรก ๆ อาจเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของทุกฝ่ายว่าเห็นด้วยกับการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนวิโคสคูหรือไม่ จากนั้นจึงเป็นการเสริมและเติมเต็มความรู้ ความเข้าใจ ในระหว่างดำเนินการควบคู่กับการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ถึงแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ริเริ่ม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนวิโคสคูก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายยังคงเป็นกระบวนการสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

2

จัดตั้งทีมงาน

การจัดตั้งทีมงานหรือคณะทำงานโรงเรียนวิโคสคู มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในภาพรวมและทำหน้าที่ขับเคลื่อนแผนงาน ซึ่งทีมงานโรงเรียนวิโคสคูในอุดมคติควรประกอบด้วยผู้แทนจากทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชน ได้แก่ ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ครูที่สนใจ นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ กลุ่มต่าง ๆ ที่ทำงานสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยมีจำนวนสมาชิกตามความเหมาะสมกับขนาดของโรงเรียน และเงื่อนไขอื่น ๆ

การสรรหาทีมงานหรือคณะทำงานอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน เช่น บางโรงเรียนอาจได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้จัดตั้งทีมงาน การใช้ทีมงานหรือคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่แล้ว หรือการจัดตั้งทีมงานจากกลุ่มครูและนักเรียนที่มีความสนใจร่วมกัน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ทีมงานหรือคณะทำงานโรงเรียนวิโคสคูควรมีผู้แทนนักเรียนร่วมเป็นคณะทำงานด้วยเสมอ

3

ประเมินตนเอง หรือสำรวจทุนเดิม

การพัฒนาโรงเรียนวิโคสคู จะให้ความสำคัญกับการต่อยอด หรือ พัฒนางานเดิมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตอย่าง พอเพียง เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ดังนั้น การสำรวจทุนเดิมหรือการประเมินความพร้อมของโรงเรียนก่อนเริ่มดำเนินการ จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนได้ทบทวนตนเองว่าโรงเรียนมีการดำเนินการอะไรมาบ้าง มีความพร้อมในระดับใด โรงเรียนมีต้นทุนเดิมอะไรบ้างที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นทั้งในมิติของวิธีการทำงาน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โครงการและนวัตกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเครือข่ายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แบบประเมินตนเอง จะใช้พันธกิจทั้ง 4 ด้าน เป็นกรอบในการสำรวจ เป็นขั้นตอนที่ทำให้ได้ข้อมูลสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของโรงเรียน และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนพัฒนาโรงเรียนอีโคสคูลได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนต่อไป

		มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
พันธกิจที่ 1 นโยบายและโครงสร้าง การบริหารโรงเรียน	ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	☒	☐	☐
	กำหนดเรื่อง “สิ่งแวดล้อมศึกษา” ในวิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ ธรรมนูญของโรงเรียน	☒	☐	☐
พันธกิจที่ 2 การจัด กระบวนการเรียนรู้	มีกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น อย่างน้อย 1 ภาคเรียน	☒	☐	☐
	นำกระบวนการ “สิ่งแวดล้อมศึกษา” ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	☒	☐	☐
	จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน	☒	☐	☐
พันธกิจที่ 3 การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	มีกิจกรรมด้านกาจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	☒	☐	☐
	มีการจัดการพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน	☒	☐	☐
	มีการจัดการขยะ/ ของเสียในโรงเรียน	☒	☐	☐
	มีการจัดการน้ำ/ น้ำเสียในโรงเรียน	☒	☐	☐
	มีการจัดการพลังงานในโรงเรียน	☒	☐	☐
	มีการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในโรงเรียน	☒	☐	☐
	การจัดซื้อจัดจ้างหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ควรมีอย่างน้อย 3 ประเด็น)	☒	☐	☐
พันธกิจที่ 4 การมีส่วนร่วม และเครือข่าย	ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน	☒	☐	☐
	เปิดโอกาสหรือสร้างช่องทางการรับรู้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในโรงเรียนในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน	☒	☐	☐
	จัดกิจกรรมหรือสร้างกระบวนการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน (อย่างน้อย 1 ห้องเรียน) ได้ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้	☒	☐	☐

หากทำแบบประเมินแล้วพบว่า

มี/ใช่ ทั้ง 4 พันธกิจ **มากกว่า 12 ข้อ** แสดงว่าโรงเรียนสามารถพัฒนาเป็นโรงเรียนอีโคสคูลได้

(ทำแบบประเมินตนเองแบบออนไลน์ได้ที่เวปไซต์ www.ecoschool.deqp.go.th)

**** ไม่ใช่การประเมินเพื่อผ่านหรือไม่ผ่าน ****

4

การสมัครเข้าร่วม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดช่วงเวลาการดำเนินงาน โรงเรียนอีโคสคูลให้มีความสอดคล้องกับภาคเรียนของแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

โดยโรงเรียนที่สนใจและมีความพร้อม สามารถสมัครเป็นโรงเรียนอีโคสคูลผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ [เวปไซต์ www.ecoschool.deqp.go.th](http://www.ecoschool.deqp.go.th) ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ของทุกปี

ช่วงเวลาการเปิดรับสมัครเข้าร่วมและดำเนินโครงการโรงเรียนอีโคสคูล ระดับต้น

พฤษภาคม	ประชาสัมพันธ์โครงการ
มิถุนายน - สิงหาคม	เปิดรับสมัครผ่านระบบออนไลน์
ตุลาคม	ประกาศรายชื่อโรงเรียนที่ผ่านการพิจารณา
พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์	โรงเรียนดำเนินการ
มีนาคม	โรงเรียนส่งรายงานสรุปผลการดำเนินงาน (ตามแบบฟอร์มที่กำหนด) และทำแบบประเมินผลการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์
เมษายน	ประกาศผลการพิจารณา โรงเรียนอีโคสคูล (ระดับต้น) ประจำปี

5

การประเมินผลการดำเนินงาน

หลังจากที่โรงเรียนดำเนินงานหรือกิจกรรมครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว จะมีการ**ประเมินผลการดำเนินงาน** ซึ่งการประเมินผลนี้เป็นการทบทวนความก้าวหน้าและความสำเร็จของงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการ โดยการประเมินผลการดำเนินงานประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1. การจัดทำ**สรุปรายงานผลการดำเนินงาน**ตามกรอบพันธกิจ 4 ด้านตามแบบฟอร์มที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกำหนด
 เจ้าหน้าที่การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 50
2. การทำ**แบบประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู** ซึ่งโรงเรียนจะเป็นผู้ประเมินตนเอง โดยมีตัวชี้วัดที่ครอบคลุมพันธกิจทั้ง 4 ด้านตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนวิโคสคู
 เจ้าหน้าที่การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 50

สัดส่วนในการประเมิน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะพิจารณาคะแนนทั้งสรุปรายงานผลการดำเนินงานและแบบประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคู โดยเกณฑ์ผ่านโรงเรียนวิโคสคูในแต่ละระดับ จะพิจารณาจากคะแนนรวมทั้งสองส่วน ตามกำหนด ดังนี้

	เกณฑ์ผ่านขั้นต่ำ (คะแนน)		
สรุปรายงานผลและ แบบประเมินผล (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง
	70	80	90

การจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงาน (ระดับต้น)

เป็นการรายงานผลและความสำเร็จของงานหรือกิจกรรมที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามพันธกิจทั้ง 4 ด้าน โดยมีหัวข้อหรือกรอบการรายงานผลดังนี้

- พันธกิจที่ 1 นโยบายและโครงสร้างการบริหารโรงเรียน
- ✓ วิทยาลัย/พันธกิจ/ธรรมนูญโรงเรียน ในเรื่องสิ่งแวดล้อม
- พันธกิจที่ 2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ตลอด 1 ภาคเรียน)
- ✓ ระบุรายละเอียดกิจกรรมการจัดการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
- พันธกิจที่ 3 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- ✓ ระบุรายละเอียดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน: ทำอะไร/ ทำอย่างไร/ ผลที่ได้ พร้อมข้อมูลเชิงปริมาณเปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินการ (อย่างน้อย 3 ประเด็น)
- พันธกิจที่ 4 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา
- ✓ อธิบายกิจกรรมหรือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในโรงเรียนในการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล
 - ✓ ระดับการมีส่วนร่วม
 - จำนวนห้องเรียนและระดับชั้นที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูลตามพันธกิจที่ 2 และ 3
 - ร้อยละของจำนวนครูและบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนอีโคสคูล

สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่เว็บไซต์
www.ecoschool.deqp.go.th

การประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคูล (ระดับต้น)

การประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนวิโคสคูลมุ่งเน้นการประเมินเพื่อ “พัฒนา” โรงเรียน ดังนั้นผู้ประเมินควรประเมินผลการดำเนินงานตามความเป็นจริง เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำผลการประเมินไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางและวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ความหมายของระดับคะแนน

คะแนน (0-4)

ระดับคะแนน 0 หมายถึง ไม่ปรากฏหรือไม่มี (ร้อยละ 0)

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่ชัดเจนหรือน้อย (น้อยกว่าร้อยละ 25)

ระดับคะแนน 2 หมายถึง พอเห็นบ้างหรือปานกลาง (ร้อยละ 26-50)

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ชัดเจนหรือมาก (ร้อยละ 51-75)

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ชัดเจนมากหรือมากที่สุด (มากกว่าร้อยละ 75)

มิติการดำเนินงาน

การกำหนดนโยบายด้าน
"สิ่งแวดล้อมศึกษา"

ตัวชี้วัด

1. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งรวมถึงชุมชนโดยรอบ
2. โรงเรียนกำหนดนโยบายด้าน "สิ่งแวดล้อมศึกษา" ไว้อย่างชัดเจน
3. ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนรับรู้และเข้าใจนโยบาย ฯ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการ "สิ่งแวดล้อมศึกษา" ที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพเงื่อนไขของโรงเรียนและชุมชน

1. มีกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น อย่างน้อย 1 ภาคเรียน
2. มีการนำกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชุมชน

2. แหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและ/ หรือในชุมชน

1. มีแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนหรือในชุมชน
2. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

มิติการดำเนินงาน

1. การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ได้แก่ ด้านขยะ ด้านน้ำ ด้านพลังงาน ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสารเคมี พื้นที่สีเขียว การบริโภค การใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือด้านอื่น ๆ)

2. รูปธรรมที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีโคสคู

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ตัวชี้วัด

1. โรงเรียนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างน้อย 3 ด้าน
2. มีข้อมูลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เชิงปริมาณ) ทั้งก่อนและหลังดำเนินการ
3. จำนวนครู บุคลากรและนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
4. กิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
5. มีการสื่อสารกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ทุกคน ในโรงเรียนได้รับรู้ และมีส่วนร่วม

1. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนสีเขียวหรือสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นโรงเรียนที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

1. ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีโคสคู
2. จำนวนครู บุคลากร และนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีโคสคู (อย่างน้อยน้อยละ 30)

1. มีกิจกรรมหรือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามพันธกิจที่ 2 และ 3
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีโคสคูตามพันธกิจที่ 2 และ 3 อย่างน้อย 1 ห้องเรียน

เกณฑ์ผ่านโรงเรียนวิถีโคสคู ระดับต้น : คะแนนตัวชี้วัดทุกข้อต้องไม่น้อยกว่า 1 คะแนน

กลุ่มสิ่งแวดล้อมศึกษา กองส่งเสริมและเผยแพร่
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดทำโดย

กลุ่มสิ่งแวดล้อมศึกษา กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

49 พระราม 6 ซอย 30

พญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

 02 298 5628 02 298 5629

 www.ecoschool.deqp.go.th

 Thailand Eco-school